

Knjiga mr. sc. Ivana Fumića “Djeca u logorima - žrtve ustaškog režima“, pokušaj je rasvjetljavanja još jedne tamne mrlje koju su ustaše učinile „u ime hrvatskoga naroda i države“ nad nedužnom djecom, otrgnutom od svojih domova i roditelja, ponajviše tijekom kozaračke operacije, sredinom 1942. godine. Autor kronološkim redom izlaže genezu nastanka ustaškog pokreta i njegova dolaska na vlast, donošenje rasnih zakona, temeljem kojih je došlo do prvih hapšenja i ubijanja na nacionalnoj i rasnoj osnovi, prvenstveno Srba, Židova i Roma. Da bi objasnio tehniku masovnih deportacija i likvidacija, autor je ukratko opisao nastanak glavnih koncentracijskih logora u kojima je bilo zatočeno i mnogo žena, zajedno s maloljetnom djecom. Odvajanje djece od roditelja ili djece čiji su roditelja ubijeni ili zatočeni u logorima, dovelo je mr. Fumića do zaključka, da su jedino ustaše osnivale posebne dječje logore koje su zvali prihvatilištima za nezbrinutu djecu. Za potvrdu svoje teze koristio je brojne iskaze koje su dali pojedinci, ondašnji zatočeni logora, objavljene u raznim publikacijama.

Za tragediju koju su proživljavala zatočena djeca, autor optužuje ustaški zločinački režim, ali i dio katoličke crkve, posebno pojedine časne sestre koje su se nečasno odnosile prema unesrećenoj djeci u logoru Jastrebarsko. Istovremeno, autor ukazuje i na pojedince i ustanove koji su spašavali djecu. Bili su to Caritas, Crveni križ, obitelji bez djece, ali i časne sestre i odgojiteljice koje su se humano odnosile i brinule za djecu. Bez skrbi i pomoći Hrvata, humanista i antifašista, većina te djece ne bi preživjela ratne strahote. Ovako je otprilike 1/3 djece umrla, a 2/3 su dočekale kraj rata. Posebnu zaslugu u spašavanju djece iz Jastrebarskog ima Četvrta kordunaška brigada koja je iz logora izvukla nekoliko stotina djece i prebacila ih na partizanski teritorij.

Iz svega izloženog vidljivo je da su postojali Centri za smještaj ratne siročadi, koje njihovi osnivači nazivaju socijalnim ustanovama, dok njihovi konzumenti smatraju da su bili uređeni na načelima logora, okruženi bodljikavom žicom i naoružanom stražom. Neovisno o razlici u nazivu, položaj djece bio je težak, život u neljudskim uvjetima pokosio je na stotine nemoćne djece koja nisu uspjela savladati glad i bolest, a povremeno i torturu svojih skrbnika. Veliki dio djece nije znao ni elementarne podatke o sebi, ime, prezime, ime roditelja, mjesto i godinu rođenja, pa su bili samo puke brojke s izmišljenim imenima.

Stoga ne čudi da se nakon sedamdeset godina pojavljuju knjige svjedočenja djece rođene oko 1937. o onome što su proživjela u dobi od pet-šest godina. Bez obzira na činjenicu da memoarska sjećanja tih ljudi, tada djece u dobi od pet i manje godina, ne mogu biti izvorna povijesna građa, iz njih se ipak može djelomično rekonstruirati pakao kroz koji su prošli u uvjetima nacifašističke okupacije u Drugom svjetskom ratu.

Ratko Maričić, dipl.jur.

Cijena knjige iznosi 30 kuna.